

Кузів М. В.

група мСОАМ–42

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник – доктор пед. наук, професор Задорожна І. П.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні важко переоцінити значення іноземної в сучасному суспільстві. Знання іноземних мов дає можливість долучитися до світової культури, стати активним учасником міжнародної співпраці, використовувати в своїй діяльності потенціал великих ресурсів мережі Інтернет. Основною метою навчання іноземних мов у школі є формування і розвиток комунікативної культури школярів, практичне оволодіння іноземною мовою. Набуття навичок монологічного мовлення займає особливо важливе місце у цьому процесі. На сьогоднішній день у мовознавчій науці успішно впроваджено чимало ефективних методик навчання монологічного мовлення школярів різного віку. Однак, непередбачувані зовнішні чинники, такі як пандемія COVID-19 та запровадження воєнного стану внесли свої корективи в налагоджений освітній процес. Дистанційне навчання стало глобальним явищем, яке суттєво змінило структуру системи освіти у більшості країн світу. Мета даної розвідки полягає у виявленні особливостей навчання монологічного мовлення старшокласників в умовах дистанційного навчання.

Дистанційне навчання – це особлива форма організації освітньо-виховного процесу, яка базується на використанні новітніх інформаційно-комунікаційних технологій та забезпечує ефективну інтерактивно-інформаційну взаємодію між всіма учасниками освітньої діяльності незалежно від місця їх знаходження [1, с. 77]. Оскільки така форма навчання відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, то й закономірно, що виникають певні труднощі. Зокрема це наявність персональної комп'ютерної техніки, стабільного доступу до швидкісної мережі Internet, базові навички користування сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями, зворотній зв'язок, об'єктивність оцінювання, уміння вчитись самостійно тощо.

Відповідно до способів отримання інформації дистанційне навчання може бути синхронним, асинхронним та змішаним. Під час синхронного виду навчання відбувається в реальному часі: вчитель та учні одночасно працюють над матеріалом уроку. Цей вид навчання має певні переваги та недоліки. Серед переваг виділяють: 1) вчителі одночасно можуть взаємодіяти з кількома учнями в режимі реального часу, а це забезпечує можливість проводити групові заняття; 2) вчителі можуть відразу відповісти учням на питання, які в них виникають; 3) наявність особистого контакту між учителем та учнем. До недоліків можна віднести наступні моменти: вчителі та учні мають бути присутні одночасно на занятті, незалежно від часового поясу; може виникнути проблема з наданням індивідуальної уваги кожному учню; є можливість виникнення проблем з технічним забезпеченням [5]. Асинхронне навчання не вимагає одночасної участі вчителя та учня, оскільки використовується заздалегідь підготовлена навчальна програма, доступ до якої надається учням. Вона містить готовий до самостійного вивчення матеріал (слайди, відео та інші матеріали) і завдання для контролю навчання (тести). Асинхронне навчання, також, має переваги та недоліки. До переваг відносять: 1) учасники асинхронного навчання не прив'язані до часу та місця його проведення; 2) оскільки даний тип навчання надає заздалегідь підготовлені матеріали, то є можливість переглянути та удосконалити необхідні знання переглядаючи їх; 3) можливість використання додаткового часу та будь-яких ресурсів для підготування відповідей. Недоліками вважаємо обмеження контакту між учителем та

учнями; очікування відповідей на запитання або на завдання упродовж деякого часу; для деяких учнів цей тип навчання може бути складним через недостатнє керівництво та взаємодіє з учителем [5]. Змішаний вид навчання включає в себе елементи синхронного та асинхронного навчання і відповідно містить їх переваги і недоліки.

Беручи до уваги особливості навчання монологічного мовлення, варто відзначити те, що воно має складну синтаксичну структуру і передбачає непростий процес побудови та викладу зв'язної та логічної думки учнем, що залежить від поставленого перед ним завдання. Навчання монологічному мовленню вимагає великих зусиль не тільки від учнів, а й від учителя, оскільки є важким методологічним завданням.

Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. [2, с. 14] В умовах природнього спілкування монолог є доповіддю, лекцією, виступом.

Мовленнєве монологічне уміння включає у себе загальні та спеціальні вміння і проявляється як уміння логічно та послідовно (зв'язно), достатньо повно, комунікативно вмотивовано, правильно у мовному відношенні та творчо користуватися іншомовними засобами з метою висловлення думок під час говоріння [4, с. 81].

Процес навчання монологічному мовленню учнів старших класів характеризується спрямованістю на розвиток умінь виражати своє особисте ставлення до фактів чи подій, про які висловлюється учень; формулювати критичну оцінку і доводити правильність будь-якого факту; включати до свого мовлення елементи розмірковування, аргументації. Основними типами монологічного висловлювання на цьому етапі є монолог-міркування та монолог-переконання.

У сучасній методичній науці існують різноманітні типології вправ для розвитку навичок монологічного мовлення, які ефективно використовуються в процесі очного навчання відповідно до чинних програмних вимог для певного класу. Серед них виділяють вправи для навчання підготовленого та не підготовленого монологічного мовлення [3, с. 253]. Другі мають особливо важливе значення на етапі навчання учнів старших класів.

В умовах дистанційного навчання процес оволодіння старшокласниками навичками монологічного мовлення зазнав певних змін, як позитивних, так і негативних. Серед переваг виділимо те, що екран комп'ютера виступає в певній мірі «захисною стіною» для тих учнів, які відчувають страх перед публічними виступами на уроках. Їм значно легше звертатись з промовою до аудиторії слухачів, знаходячись в комфортних домашніх умовах. Позитивним є й те, що синхронне дистанційне навчання (обов'язково з використанням веб-камери та мікрофону) дає можливість в реальному часі з ефективним зворотнім зв'язком розвивати навички не підготовленого монологічного мовлення на основі розробленого комплексу вправ. Наприклад, придумування заголовка та його обґрунтування; опис картин, не пов'язаних з вивченою темою; обґрунтування власного судження чи відношення до фактів; характеристика дійових осіб (місця дії, епохи і т.д.); оцінка прослуханого або прочитаного, складання коротких оголошень тощо. Асинхронне навчання включає багато самостійної роботи над заданою темою, що дає можливість учням більш ґрунтовно опрацювати завдання, виокремити важливі моменти, здійснити пошукову діяльність в процесі підготовки власного монологічного висловлювання. Такий вид роботи забезпечує формування умінь монологічного мовлення в залежності від самостійності і творчості, які проявляють ті, хто навчаються.

Недоліки навчання монологічному мовленню старшокласників вбачаємо передусім в неможливості об'єктивного оцінювання підготовленого монологу, оскільки технічні засоби не дозволяють перевірити, чи не користуються учні допоміжними засобами під час відповіді в реальному часі чи при записі відео (в асинхронному навчанні). Негативним моментом вважаємо і обмежений особистий контакт між учителем та учнем і, безперечно, повну залежність від технічних засобів та Інтернету.

Як бачимо, ефективне оволодіння учнями монологічним мовленням під час дистанційного навчання можливе тільки за умови оптимальної організації процесу навчання монологічному мовленню в реальному часі та асинхронно з послідовним застосуванням комунікативних форм роботи з розвитку вмінь цього виду мовленнєвої діяльності, відбору навчальних ситуацій тематично-орієнтованого навчання, які максимально наближені до реальних комунікативних ситуацій, застосування комплексу вправ, спрямованих на розвиток мовних умінь у процесі монологічного мовлення відповідно до теми уроку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми навчання іноземних мов в умовах дистанційної освіти: збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. 2021. 102 с. URL: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/0_1-aktualni-problemy-navchannja-inozemnyh-mov.pdf
2. Гез Н. И., Лиховицкий М. В., Миролубов А. А. и др. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. Высш.школа, 1982. С. 242-263, 373с.
3. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе: учеб. пособие [для студ.]. 2-е изд., дораб. М.: Просвещение, 1986. 23 с.
5. Andrew Hughes. Comparing Asynchronous and Synchronous Learning. URL: <https://learningsolutionsmag.com/articles/1577/comparing-asynchronous-and-synchronous-learning>

Кухарук Х. А.,

Вдовин Х. В.

група АМ-42

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ладика О. В.

КОНЦЕПТ ОСІНЬ, AUTUMN В УКРАЇНОМОВНІЙ ТА АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНАХ СВІТУ

У сучасній лінгвістиці спостерігається тенденція вивчення мови як продуктивного способу інтерпретації культури. Це пояснюється тим, що мова є ключем до природи людської психіки та служить для характеристики нації. Лінгвокультурологія – одна з перспективних і цікавих дисциплін сучасної науки про мову. У безпосередній взаємодії з антропологією, філософією та психологією вона одночасно вивчає сферу і мови, і культуру. Концепт – це одиниця колективної свідомості, що має мовне вираження та відзначена етнокультурною специфікою.

Мета дослідження полягає в описі структури концепту ОСІНЬ/AUTUMN в англійській та українській мовних картинах світу та їх порівнянні. Багато лінгвістів підкреслюють “дифузність” внутрішньої організації лінгвокультурного концепту і шукають універсальний спосіб опису структури концепту. У нашій статті, на основі польової моделі, запропонованої З. Поповою та Й. Стерніним, ми розглянули концепт ОСІНЬ/AUTUMN в україномовній та англомовній картинах світу у термінах ядра, базового шару та периферії. Визнаючи польову структуру концепту, погоджуємось із З. Поповою та Й. Стерніним, які зазначають, що “польовий опис робиться з опорою на дані про яскравість, актуальність тих чи інших когнітивних ознак у структурі концепту”. При аналізі використовуються дані асоціативного експерименту, в якому взяли участь 123 респонденти різного віку (від 15 до 67 років).

Для виявлення ядра концепту були використані найяскравіші асоціації респондентів. Базовий шар концепту ОСІНЬ/AUTUMN був виявлений шляхом аналізу образного та понятійного компонентів. Для окреслення понятійного компоненту концепту було